

Uchwała Nr
Rady Gminy Dąbrówka
z dnia

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Dąbrówka na lata 2014 - 2017.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz.594) w związku z art. 07 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003r. Nr 162, poz. 1568 ze zm.) po uzgodnieniu z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Rada Gminy Dąbrówka uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Dąbrówka na lata 2014 – 2017 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dąbrówka.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

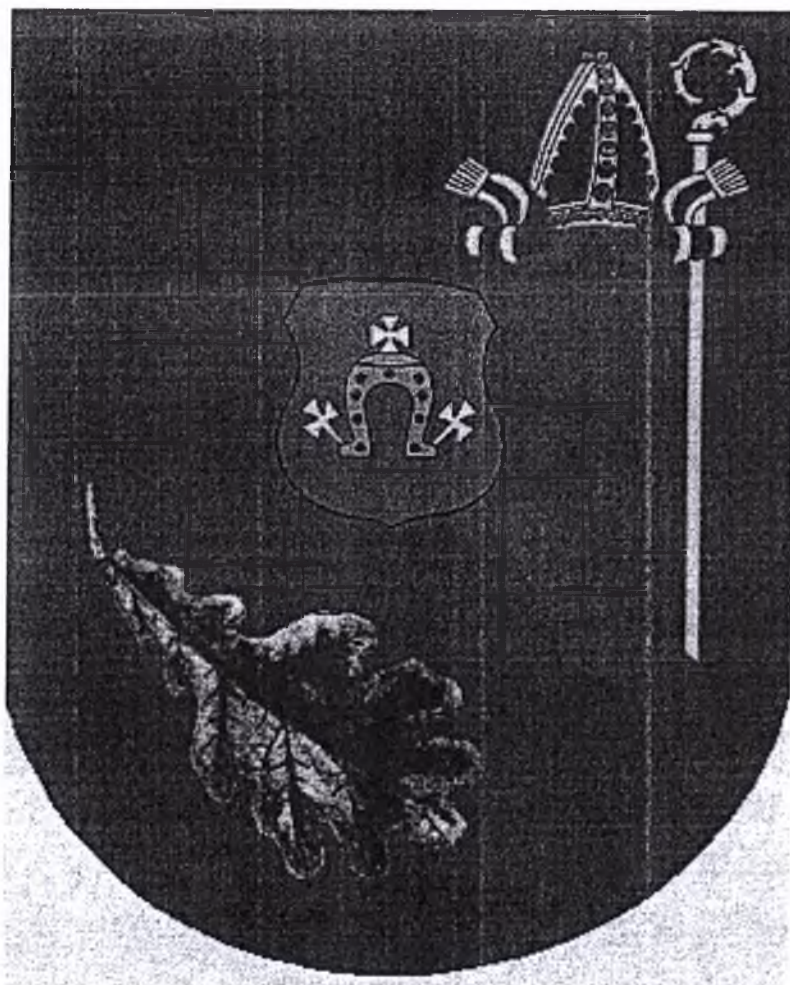

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA

na lata 2014 – 2017

Dąbrówka, luty 2014 roku

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

Spis treści:

1. Postanowienia ogólne:

- 1.1 Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami ..... str. 3
- 1.2 Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami ..... str. 4
- 1.3 Podstawowe definicje z zakresu opieki nad zabytkami ..... str. 5
- 1.4 Uregulowania formalno – prawne .....str. 6
- 1.5 Opieka nad zabytkami jako zadanie własne gminy ..... str. 10

2. Katalog zabytków

- 2.1 Rys historyczny Gminy Dąbrówka ..... str. 12
- 2.2 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków ..... str. 13
- 2.3 Zabytki ruchome niewpisane do rejestru zabytków ..... str. 16
- 2.4 Zabytki archeologiczne ..... str. 19
- 2.5 Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków ..... str. 19

3. Gminny program opieki nad zabytkami, a inne dokumenty

- 3.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ..... str. 33
- 3.2 Strategiczne cele polityki województwa i powiatu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami ..... str. 36
- 3.3 Strategiczne cele polityki gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami str.42

4. Główne cele polityki gminnej związane z ochroną zabytków

- 4.1 Założenia programowe .....str. 45

5. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami ..... str. 48

6. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami ..... str. 49

7. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami ..... str. 50

8. Postanowienia końcowe ..... str. 50

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

---

1. Postanowienia ogólne

Ochrona zabytków jako część składowa dziedzictwa narodowego została zadeklarowana jako konstytucyjny obowiązek państwa w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uchwalonej 2 kwietnia 1997 roku. Zabytki są nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem współczesnej kultury. Czas przemian wpłynął negatywnie na stan zachowania zabytków. Brak środków finansowych i społecznego zrozumienia stanowi poważny problem dla skutecznej ochrony zabytków. Często oddane w prywatne ręce ludzi, którzy niejednokrotnie ratowali je przed zniszczeniem, ale także ludzi bardzo często niedoceniających ich pozamaterialnej wartości. Zachowanie, ochrona i konserwacja zabytków leży po stronie interesu publicznego ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa jak również sfery ekonomii i gospodarki. Występujące na terenie gminy Dąbrówka dobra kultury będą nabierały z biegiem lat jeszcze większej wartości historycznej. Obiekty te będą ulegały dalszej dewastacji technicznej, jeżeli nie podejmie się odpowiednich działań w celu utrzymania ich należytego stanu lub rekonstrukcji niektórych z nich. Gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej i ma służyć podejmowaniu działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Dodatkowo gminny program opieki nad zabytkami poprzez działania edukacyjne ma też budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych ma na celu wzmocnienie poczucia własnej tożsamości.

1.1 Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Na podstawie art. 87 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r., Nr 162, poz. 1568), Wójt Gminy Dąbrówka sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami położonymi na terenie Gminy Dąbrówka. Gminny program opieki nad zabytkami podlega uchwaleniu przez Radę Gminy po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie.

Program ogłaszany jest w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym. Z realizacji programu Wójt Gminy sporządza co dwa lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Kolejne programy opieki nad zabytkami powinny uwzględniać nowe uwarunkowania prawne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zabytków oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

1.2 Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami ma na celu poprawę stanu zachowania gminnego środowiska kulturowego. Środkiem prowadzącym do jego realizacji jest ustalenie w programie organizacji działań ochronnych wobec obiektów zabytkowych, środowiska kulturowego oraz edukacyjnych i wychowawczych wobec społeczności.

Zgodnie z art. 87 ust. 2 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r., Nr 162, poz. 1568) celem sporządzenia programu jest:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami wyznacza cele i określa instrumenty służące do ich osiągnięcia.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

1.3 Podstawowe definicje z zakresu opieki nad zabytkami

zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący ich wytworem;

prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczanie i utrwalanie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;

roboty budowlane – roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;

badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;

badania archeologiczne – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Formą ochrony zabytków jest:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;

1.4 Uregulowania formalno – prawne

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)*. Ustawa reguluje pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, formy ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowanie.

Ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami wprowadziła pojęcia ochrony i opieki nad zabytkami (art. 4 oraz art. 5):

- **ochrona zabytków** polega, w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:
  - ✓ zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
  - ✓ zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
  - ✓ udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
  - ✓ przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
  - ✓ kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
  - ✓ uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska;
- **opieka nad zabytkiem** w rozumieniu ustawy sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków:
  - ✓ naukowego badania i dokumentowania zabytku,

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

- ✓ prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- ✓ zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- ✓ korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- ✓ popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury;

Zgodnie z art. 3 ust. 1 i art. 6 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* przez zabytek rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytki dzielimy na:

- **zabytki nieruchome**, uznaje się zabytki nieruchome będące w szczególności krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi, dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego, obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi, cmentarzami, parkami ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni, miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- **zabytki ruchome** będące w szczególności dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiałami bibliotecznymi, instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi, przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

- zabytki archeologiczne są pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

W myśl art. 6 *Ustawy dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r., Nr 162, poz. 1568), ochronie podlegają, bez względu na stan zachowania:

1. zabytki nieruchome będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

2. zabytki ruchome będące, w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującym poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 *Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach*,
- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

3. zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 7 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r., Nr 162, poz. 1568) reguluje następujące formy ochrony zabytków:

- **wpis do rejestru zabytków**, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków; zgodnie z art. 9 *Ustawy* do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Zabytek ruchomy wpisuje się na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę;
- **uznanie za pomnik historii** zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice w drodze rozporządzenia przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

- utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; park kulturowy można utworzyć na podstawie uchwały rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, dotyczące w szczególności zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia; innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych; w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

1.5 Opieka nad zabytkami jako zadanie własne gminy

Obowiązki gminy w omawianym zakresie określają zarówno przepisy *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), jak również *Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594).

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa obowiązki oraz kompetencje gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Obowiązki są określone m.in. w:

- art. 22 pkt 4 nakładającym obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków,
- art. 87 regulującym sporządzenie na okres 4 lat gminnych programów opieki nad zabytkami,
- art. 18 i 19 nakazujących uwzględnianie zapisów tych programów przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

W nowelizacji *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 18 marca 2010 roku do art. 19 dodano ust. 1a wskazując zabytki wpisane do rejestru wraz z ich otoczeniem oraz zabytki nieruchomości, znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków jako te, których ochronę należy uwzględnić w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej oraz decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami poprzez zapisy art. 81 i 82 reguluje także możliwość udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru przez organ stanowiący gminy, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Dodatkowo *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* zawiera szczegółowe obowiązki samorządu dla objętych ochroną zabytków, które są własnością gminy lub są w jej posiadaniu.

Wojewoda, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może powierzyć, w drodze porozumienia, prowadzenie niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawanie decyzji administracyjnych, gminom i powiatom, a także związkom gmin i powiatów położonym na terenie województwa (art. 96).

W *Ustawie o samorządzie gminnym* również określone są zadania z zakresu ochrony zabytków. Art. 6 ust. 1 powyższej Ustawy mówi, że do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Art. 7 ust. 1 pkt 9 doprecyzowuje, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy w szczególności wskazując jako zadanie własne gminy sprawy obejmujące kulturę, w tym biblioteki gminne i inne instytucje kultury oraz ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Dalej *Ustawa o samorządzie gminnym* określa zadania własne gminy wskazując sprawy związane z ładem przestrzenny, gospodarką nieruchomościami, ochroną środowiska i przyrody, gospodarką wodną, gminnymi drogami oraz organizacją ruchu drogowego, kulturą, w tym bibliotekami gminnymi i innych placówkami upowszechniającymi kulturę, kulturą fizyczną i turystyką, zielenią gminną i zadrzewieniami, cmentarzami gminnymi, utrzymaniem gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocją gminy i współpracy z organizacjami pozarządowymi. Realizując powyższe zadania gmina musi uwzględnić ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

---

2 Katalog zabytków

2.1 Rys historyczny Gminy Dąbrówka

Dąbrówka jest to nazwa topograficzna, to znaczy określająca teren. Dąbrówka to osiedle dębowe, wieś w okolicy lesistej, czyli zalesionej dębami.

Dąbrówka może pochwalić się długą historią. Pierwsze ślady istnienia osadnictwa na terenie obecnej gminy znajdujemy już w XIII – XIV w., pierwsze wzmianki w źródłach pisanych – w pierwszych latach XV w. Parafia w Dąbrówce została erygowana w 1442 roku przez biskupa płockiego księcia Kazimierza, brata Bolesława IV. Warto pamiętać, że utworzenie parafii w Dąbrówce oraz budowa pierwszego, drewnianego kościoła nastąpiły dzięki staraniom Jana Słaki – podkomorzego łomżyńskiego. Wieki XIV i XV to okres intensywnej kolonizacji tych ziem. Prowadzili ją książęta i możnowładcy, ale przewagę miało i tak osadnictwo ludzi wolnych – tak licznej na Mazowszu drobnej szlachty. Z dziejami Ziemi Dąbróweckiej związane są nazwiska takich rodów i rodzin jak: Laskowscy, Dąbrowscy, Chajęccy, Kuligowscy, Wolińscy, Czarnowscy.¹

Po włączeniu Mazowsza do Korony i wygaśnięciu ostatnich Piastów Mazowieckich Dąbrówka znalazła się w powiecie kamienieckim (kamieńczykowskim) Ziemi Nurskiej. Kolejne wieki to czasy niezwykle niekorzystne dla Dąbrówki. Wspaniały rozwój tych ziem został zahamowany przez liczne epidemie, powodzie wywołane przez Bug zmieniający koryto, a w XVII wieku, w okresie potopu szwedzkiego, poprzez zniszczenia i rabunki wojenne. Kolejne spustoszenia zostały wywołane przez powstania narodowe i przemarsz wojsk napoleońskich. W czasie insurekcji Kościuszkowskiej kościół w Dąbrówce został spalony przez Rosjan.² Przez długi okres nikt nie podjął się odbudowy kościoła, a nabożeństwa odprawiały się w małej drewnianej kaplicy. Mieszkańcy Dąbrówki i okolic najprawdopodobniej walczyli pod Warszawą, Zegrzem a także Serockiem. Po upadku powstania kościuszkowskiego pamięć jednak nie zgasła. W centrum Dąbrówki stoi pomnik Tadeusza Kościuszki, odsłonięty w 1918 roku. Inicjatorem jego budowy i głównym fundatorem był Bolesław Jeziorański. Na postumencie, na którym ustawiono popiersie Tadeusza Kościuszki umieszczono napis „Bóg i Ojczyzna”. Niżej przedstawiono orła zrywającego się do lotu, jakby ku wolności.³

¹ „Wspomnienie miejsc dzieciństwa i młodości Cypriana Norwida”, pod. red. Iwony Bulik, Dąbrówka 2005 rok, str. 58;

² „Wspomnienie miejsc dzieciństwa i młodości Cypriana Norwida”, pod. red. Iwony Bulik, Dąbrówka 2005 rok, str. 59;

³ „Dąbrówka. Jej dzieje i kultura”, Wincenty Szydlik, Robert Szydlik, Dąbrówka 2000 rok, str. 38

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

W okresie zaborów Dąbrówka kilkakrotnie zmieniała swą przynależność państwową: początkowo znajdowała się w zaborze austriackim, następnie od 1807 roku w Księstwie Warszawskim, a od roku 1815 w Królestwie Polskim należącym do Rosji. W dobie panowania rosyjskiego, po roku 1831, cały teren obecnie istniejącej gminy wchodził w skład Gminy Małopolskiej należącej do powiatu Stanisławowskiego. Na obrzeżach gminy toczyły się również walki słynnej Bitwy Warszawskiej 1920 roku (w Dąbrówce przez kilka dni znajdował się sztab Armii Czerwonej kierujący ofensywą na Warszawę) oraz wojny obronnej 1939 roku. Przez cały okres okupacji hitlerowskiej działały oddziały Armii Krajowej podlegające pod obóz ZWZ – AK „Rajski Ptak” w Radzyminie. Na tych terenach lądowali również cichociemni oraz odbierane były zrzuty broni i sprzętu dla miejscowych oddziałów partyzanckich. Jeden z takich zrzutów upamiętnia głaz z pamiątkowym napisem w miejscowości Kołaków.⁴ Postacią nierozzerwalnie związaną z dziejami Dąbrówki jest Cyprian Norwid. Poeta otrzymał sakrament chrztu św. w dniu 1 października 1821 roku w kościele parafialnym p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dąbrówce. W archiwum parafialnym zachował się do dziś akt chrztu świętego Artysty oraz akt zgonu matki Ludwiki Norwid ze Zdzieborskich.

2.2 Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków

Zespół Kościoła Parafialnego

p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dąbrówce

Kościół parafialny zbudowano w latach 1881-1884 według projektu architekta Zygmunta Twardowskiego pod kierunkiem budowniczego Filipa Przemyskiego na miejscu drewnianego z roku 1737. Konsekwrowano go w 1903 roku. Uszkodzony w 1944 roku, w czasie działań wojennych. Został spalony dach i wieża, strop kościoła w jednej trzeciej zawalony, następnie odremontowany. Dąbrówceki kościół zbudowano w stylu neogotyckim, jest on jednonawowy, z wieżą od zachodu. Znajduje się tu cenny obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem malowany na desce w XVII wieku, gruntownie przemalowany w 1954 roku. W świątyni znajduje się dużo zabytków sztuki sakralnej. Jest monstrancja rokokowa z 1786 roku oraz kielichy: późnorennesansowy z pierwszej ćwierci XVII wieku (przed 1626 roku), z fundacji Mikołaja Laskowskiego z herbem Korab (Laskowskich) na stopie oraz inicjałami fundatora; drugi kielich (gładki) pochodzi z

⁴ „Wspomnienie miejsc dzieciństwa i młodości Cypriana Norwida”, pod. red. Iwony Bulik, Dąbrówka 2005 rok, str. 60;

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

---

drugiej połowy XVIII wieku. Również tu znajduje się spisana kilkanaście lat temu „Krótka historia Parafii Dąbrówka”⁵

Bardzo cennym i otaczanym czcią jest Relikwiarz Drzewa Krzyża Świętego, z drugiej połowy XVIII wieku. Krzyż ołtarzowy pochodzi z początków XIX wieku. W kościele są dwie tablice pamiątkowe upamiętniające ks. Bartłomieja Pawelskiego oraz głównych fundatorów rodziny Egertów.

W kancelarii parafialnej zachował się akt chrztu Cypriana Norwida i jego brata Ksawerego jak również odnotowano zgon jego matki Ludwiki Norwid ze Zdzieborskich.

Nr w rejestrze: A-470

Zespół dworski w Chajętach – Jaktorach

W Chajętach – Jaktorach zachował się dwór z parkiem krajobrazowym z poł. XIX wieku. Budynek wybudowany około 1827 roku dla rodziny Czarnkowskich. W 1910 roku dwór z majątkiem zakupuje Roman Walenty Jeleniewski. W 1912 roku rozbudowany według pomysłu architekta Tadeusza Zielińskiego. Wówczas dobudowano mu piętro i nadano klasycystyczny charakter. Po II wojnie światowej był siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej, potem budynkiem magazynowym, doprowadzony do ruiny. W 1981 roku nabyli go Jadwiga i Witold Wolińscy.⁶ Obecnie jest własnością Władysława Bartoszewskiego.

---

⁵ „Dąbrówka. Jej dzieje i kultura”, Wincenty Szydlik, Robert Szydlik, Dąbrówka 2000 rok, str. 130

⁶ „Dąbrówka. Jej dzieje i kultura”, Wincenty Szydlik, Robert Szydlik, Dąbrówka 2000 rok, str. 140

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Wystawiony w stylu neoklasycznym. Murowany z cegły, otynkowany, część podpiwniczona. Założony na planie prostokąta z portykiem kolumnowym na osi od frontu i pseudoryzalitem poprzedzonym czterema kolumnami dźwigającymi balkon w elewacji ogrodu.

Przy wschodniej ścianie szczytowej taras, nad nim balkon wsparty na czterech filarach. Układ wnętrza dwutraktowy z sienią pośrodku. Budynek dwukondygnacyjny. Portyk wsparty na czterech kolumnach tokańskich. W polu tympanonu płaskorzeźba figuralna w stylu secesyjnym. Dach czterospadowy kryty czerwoną dachówką.

Nr w rejestrze A-487

Zespół Pałacowy w Ślęzanach

Piękny pałac wraz z parkiem krajobrazowym zachował się w Ślęzanach. Jest to budynek powstały w latach 1880-1889, prawdopodobnie na miejscu wcześniejszego obiektu (z XVI wieku). Zniszczony w latach 1939-1944 następnie remontowany w 1959 roku. Jego początki wiążą się z rodziną Chajęckich. Wzniesiony z cegły, otynkowany. Jednokondygnacyjny, jedynie partie objęte przez skrajne ryzality posiadają dwie kondygnacje.⁷

⁷ „Dąbrówka. Jej dzieje i kultura”, Wincenty Szydlik, Robert Szydlik, Dąbrówka 2000 rok, str. 141

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Budynek główny składa się z trzech członów, co podkreślają kształty dachów, gzymsów, obramień okien. Do budynku w początkach XX wieku dostawiono skośne skrzydło wschodnie.

Fasadą zwrócony na południe. Dach dwuspadowy, czterospadowy i mansardowy kryty blachą. Obiekt znajduje się w parku krajobrazowym na skarpie nad rzeką Bug.

Nr w rejestrze A-412

2.3 Zabytki ruchome niewpisane do rejestru zabytków

Cmentarz parafialny w Dąbrówce

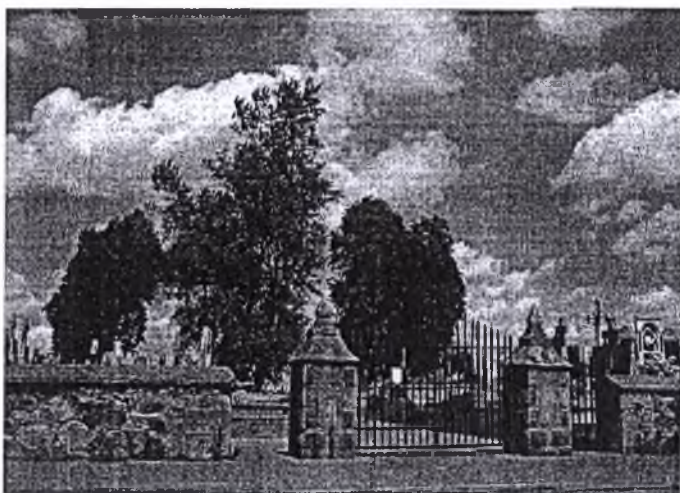
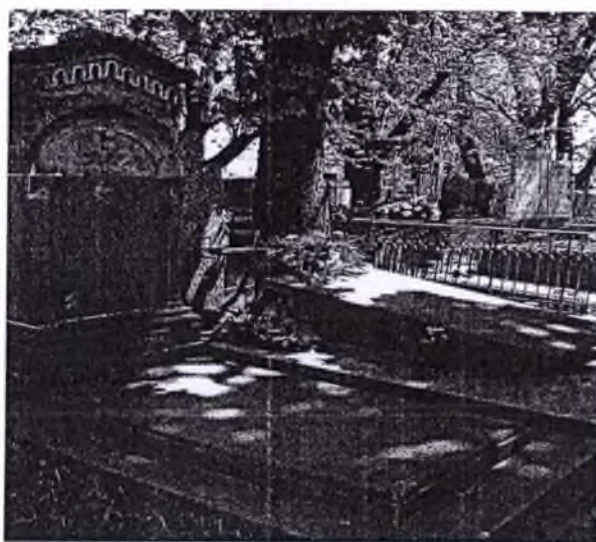
Cmentarz w Dąbrówce poza swą funkcją oczywistą jest źródłem do badania dziejów i zbiorowym zabytkiem sztuki. Spotykamy tu dzieła sztuki w formie rzeźby nagrobnej, szczególnie te z XIX wieku. Rzeźba nagrobna od czasów oświecenia wiele motywów ikonograficznych, wprowadzanych przez artystów włoskich. Symbolika chrześcijańska zostaje zastąpiona przez antyczne personifikacje śmierci. Pojawiają się postacie żałobne, geniusze sławy, miłości i śmierci,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

nagrobki w formie sarkofagów i steli. Dla romantyzmu ważniejsza od formy była treść. Wpływ ówczesnej sztuki widoczny jest na nagrobku księdza Jana Sypniewskiego, proboszcza parafii a także Franciszka Czapskiego, dziedzica dóbr Małopole, byłego sędziego pokoju powiatu lipnowskiego. Interesujące są płyty nagrobkowe na grobie Rocha Ozimińskiego, Ignacego von Egerta i wiele innych. Artystycznie wykonane są także, dziś już zabytkowe tablice upamiętniające kolatorów (dobrodziejów) w kościele parafialnym.⁸

Na cmentarzu parafialnym znajdują się zabytkowe groby z połowy XIX wieku, w których spoczywają księża tutejszej parafii oraz właściciele okolicznych wsi – Guzowatki, Ślęzan, Małopola, a także symboliczny grób matki Cypriana Norwida, która w rzeczywistości pochowana została na dziś nieistniejącym cmentarzu przykościelnym. Spoczywają też żołnierze z 1939 roku, wiele rzeźb nagrobnych to prawdziwe dzieła sztuki rzeźbiarskiej.

Dziś cmentarz w Dąbrówce poza swą funkcją oczywistą jest źródłem do badania dziejów i zbiorowym zabytkiem sztuki. Zagadnienie tegoż zabytkowego cmentarza można rozpatrywać w aspekcie emocjonalnym, przyrodniczym czy historyczno – artystycznym.

⁸ „Dąbrówka. Jej dzieje i kultura”, Wincenty Szydlik, Robert Szydlik, Dąbrówka 2000 rok, str. 134

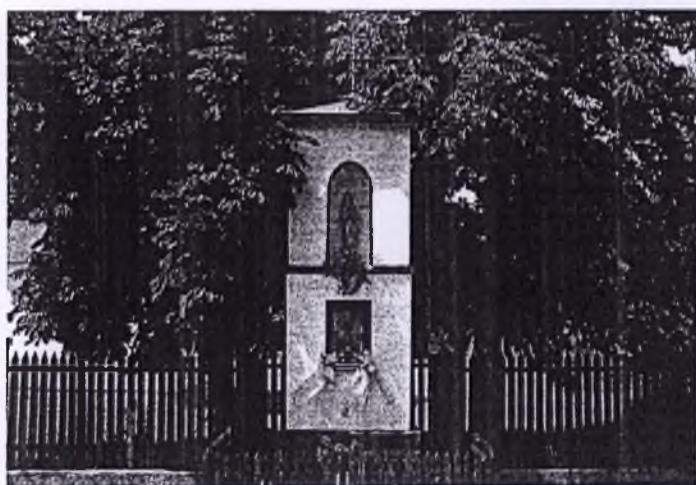
GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Kapliczki i krzyże przydrożne

Wędrując po gminie i parafii Dąbrówka napotkamy liczne kapliczki i krzyże przydrożne. Spotkać je można w Chajętach, Kuligowie, Józefowie, Karpinie, Małopolu, Trojanach Wszeborach, Dąbrówce i pozostałych miejscowościach. Niektóre przetrwały 100, 200 lat. Ocalała je pobożność ludu, tradycja i wartość zabytkowa. Owe kapliczki stoją pomiędzy wsiami, na rozstajach dróg, miedzach i polankach leśnych.

Kapliczki przydrożne – niewielkie budowle kultowe, wznoszone przy drogach. Są świadectwem nie tylko pobożności, ale i wydarzeń historycznych. Kapliczki są dziełami miejscowych budowniczych i artystów ludowych.⁹

Inskrypcje informują o rodzinnych radościach i smutkach. Fundatorzy dziękują za doznane łaski, proszą o obronę przed chorobą, o żywą wiarę, błogosławieństwo, błagają o odwrócenie klęsk.

Na kapliczkach spotykanych w tych stronach przeczytać można takie napisy: „Odwróć od nas głód, mór ciężki”, „Zachowaj od krwawej wojny”. Architektura kapliczek nawiązuje do różnych stylów.

⁹ „Dąbrówka. Jej dzieje i kultura”, Wincenty Szydlik, Robert Szydlik, Dąbrówka 2000 rok, str. 138

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

2.4 Zabytki archeologiczne

Zabytki nieruchome archeologiczne, czyli stanowiska archeologiczne to powierzchniowe, podziemne lub podwodne pozostałości egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworach bądź ich ślady. Przykładami nieruchomych stanowisk archeologicznych mogą być pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska czy kurhany.

Na terenie gminy Dąbrówka zinwentaryzowano 140 stanowisk archeologicznych. Większość z nich to ślady osadnicze, obejmujące okresy począwszy od paleolitu, poprzez epokę brązu, okres halsztacki, lateński, wpływów rzymskich, wędrówek ludów, wczesnośredniowieczny, średniowiecze na okresie nowożytnym skończywszy.

2.5 Zabytki wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Zestawienie zabytków nieruchomości				
<i>L.p.</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Obiekt</i>	<i>Czas powstania</i>	<i>Forma Ochrony/stan prawny</i>
1.	Dąbrówka	kościół	1881r. - 1884r.	wpis do rejestru zabytków: A-470, data wpisu: 07.07.1981r. własność Parafii Rzymsko – Katolickiej p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dąbrówce
2.	Dąbrówka	kaplica pogrzebowa	1881r.	własność Parafii Rzymsko – Katolickiej p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dąbrówce
3.	Dąbrówka	plebania	1898r.	własność Parafii Rzymsko – Katolickiej p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Dąbrówce
4.	Słężany	zespół pałacowy	1880r. – 1889r.	wpis do rejestru zabytków A-412, data wpisu: z 05.04.1962r. i z 10.12.1979r. własność prywatna
5.	Chajęty – Jaktory	zespół dworski	ok. 1627r. przebud. 1912r.	wpis do rejestru zabytków A- 487, data wpisu: 22.01.1982r. i z 27.01.1984r. własność prywatna
Zestawienie zabytków archeologicznych				
<i>L.p.</i>	<i>Miejscowość</i>	<i>Obszar AZP</i>	<i>nr stanowiska w miejscowości/ nr stanowiska na obszarze</i>	<i>Chronologia/Funkcja</i>
1.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 12 nr stanowiska na obszarze: 201	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa neolit/kultura ceramiki sznurowej – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniicka – osada epoka brązu/kultura łużycka – osada późny okres lateński/okres wpływów rzymskich – cmentarzysko
2.	Chajęty	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 20	starożytność – ślad osadnictwa
3.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 156	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa starożytność /okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
4.	Chajęty	52 – 68		epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

			nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 157	wczesna epoka brązu /kultura trzciniecka – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura łużycka – osada starożytność /okres wpływów rzymskich – cmentarzysko okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa
5.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 159	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa późny okres lateński/okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
6.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 160	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa neolit/kultura pucharów lejkowatych – ślad osadnictwa
7.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 161	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada wczesna starożytność – ślad osadnictwa
8.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 7 nr stanowiska na obszarze: 162	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
9.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 8 nr stanowiska na obszarze: 163	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa neolit – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada starożytność – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
10.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 9 nr stanowiska na obszarze: 164	wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa halsztat/kultura łużycka – osada późny okres lateński/okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa XV-XVII wiek – ślad osadnictwa
11.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 11 nr stanowiska na obszarze: 166	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa
12.	Chajęty	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 158	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa nieokreślona /urz. produk. / - ślad osadnictwa
13.	Chajęty	52 – 68		epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

			nr stanowiska w miejscowości: 10 nr stanowiska na obszarze: 165	neolit/kultura pucharów lejkowatych – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniicka – osada późna epoka brązu/okres halszacki/kultura łużycka – osada okres wpływów rzymskich – osada, cmentarzysko
14.	Cisie	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 32	epoka brązu /kultura łużycka – osada okres wpływów rzymskich – cmentarzysko
15.	Cisie	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 31	wczesna epoka brązu – osada
16.	Czarnów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 35	wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa
17.	Czarnów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 7 nr stanowiska na obszarze: 41	starożytność – ślad osadnictwa
18.	Czarnów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 40	starożytność – ślad osadnictwa
19.	Czarnów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 39	epoka brązu/kultura trzciniicka – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa XIV-XV wiek – osada
20.	Czarnów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 38	mezolit – osada epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa
21.	Czarnów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 36	starożytność – ślad osadnictwa
22.	Czarnów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 34	osada, , epoka brązu/kultura łużycka – osada wczesne średniowiecze – osada XIII-XIV wiek – osada
23.	Dąbrówka	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 19	wczesna epoka żelaza /kultura grobów kloszowych, kultura łużycka, kultura trzciniicka – osada
24.	Dąbrówka	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 18	neolit/kultura ceramiki dołkowo – grzebykowej – osada
25.	Dąbrówka	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 17	mezolit – obozowisko neolit/kultura ceramiki dołkowo – grzebykowej – osada

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

26.	Dąbrówka	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 33	wczesne średniowiecze – osada XIV, XV wiek – osada
27.	Dąbrówka	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 27	epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa
28.	Dąbrówka	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 26	epoka nieokreślona – ślad osadnictwa XIV-XVII wiek – osada
29.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 4	neolit /kultura ceramiki sznurkowej – ślad osadnictwa
30.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 5	wczesne średniowiecze – osada
31.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 3	mezolit/przemysł tardenuaski – ślad osadnictwa
32.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 1	mezolit/przemysł tardenuaski – osada epoka nieokreślony – ślad osadnictwa
33.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 6	neolit /kultura ceramiki sznurkowej – ślad osadnictwa
34.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 2	mezolit/przemysł tardenuaski – osada epoka nieokreślona – osada
35.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 8 nr stanowiska na obszarze: 25	epoka brązu – ślad osadnictwa
36.	Dreżzew	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 7 nr stanowiska na obszarze: 24	epoka brązu/kultura łużycka – osada wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
37.	Działy Czarnowskie	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 16	neolit/kultura amfor kulistych – ślad osadnictwa
38.	Działy Czarnowskie	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 17	neolit/kultura ceramiki dołkowo-grzebykowej – ślad osadnictwa
39.	Działy Czarnowskie	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 18	epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
40.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 33 nr stanowiska na obszarze: 197	okres wpływów rzymskich – cmentarzysko

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

41.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 18	epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
42.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 33 nr stanowiska na obszarze: 197	okres wpływów rzymskich – cmentarzysko
43.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 32 nr stanowiska na obszarze: 196	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa
44.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 31 nr stanowiska na obszarze: 195	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa neolit/kultura pucharów lejkowatych – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa, cmentarzysko średniowiecze/nowożytność – ślad osadnictwa
45.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 34 nr stanowiska na obszarze: 198	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa starożytność /okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa
46.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 35 nr stanowiska na obszarze: 199	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada późny okres lateński/okres wpływów rzymskich – cmentarzysko
47.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 36 nr stanowiska na obszarze: 200	neolit/kultura ceramiki sznurowej – osada wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa starożytność/kultura łużycka – ślad osadnictwa
48.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 23 nr stanowiska na obszarze: 187	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa
49.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 24 nr stanowiska na obszarze: 188	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa
50.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 25 nr stanowiska na obszarze: 189	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa starożytność /epoka brązu – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
51.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 26 nr stanowiska na obszarze: 190	późny neolit/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa
52.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 26	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura łużycka – osada

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

			nr stanowiska na obszarze: 191	starożytność /okres wpływów rzymskich – cmentarzysko średniowiecze – ślad osadnictwa
53.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 28 nr stanowiska na obszarze: 192	epoka brązu/okres halsztacki/kultura łużycka – osada okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa XV-XVIII wiek – osada
54.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 29 nr stanowiska na obszarze: 193	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa późny okres lateński/okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura łużycka – osada, cmentarzysko starożytność – cmentarzysko
55.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 29 nr stanowiska na obszarze: 194	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura łużycka – osada późny okres lateński – ślad osadnictwa
56.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 155	mezolit – ślad osadnictwa neolit/kultura ceramiki dołkowo – grzebykowej – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzcieniecka – ślady osadnictwa
57.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 22 nr stanowiska na obszarze: 186	epoka nieokreślona – kurhan
58.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 154	neolit – ślad osadnictwa
59.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 153	wczesna epoka brązu/kultura trzcieniecka – ślad osadnictwa
60.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 21 nr stanowiska na obszarze: 185	późny neolit/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa
61.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 14 nr stanowiska na obszarze: 178	epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa
62.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 15 nr stanowiska na obszarze: 179	wczesna epoka brązu/kultura trzcieniecka – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa późny okres lateński/okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa, cmentarzysko

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

				wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
63.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 16 nr stanowiska na obszarze: 180	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa neolit/kultura pucharów lejkowatych – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada epoka brązu/kultura łużycka – osada okres wpływów rzymskich – cmentarzysko średniowiecze – ślad osadnictwa
64.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 17 nr stanowiska na obszarze: 181	wczesna epoka brązu – osada późny okres lateński/okres wpływów rzymskich – osada, cmentarzysko
65.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 18 nr stanowiska na obszarze: 182	epoka brązu – ślad osadnictwa
66.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 12 nr stanowiska na obszarze: 176	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa
67.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 20 nr stanowiska na obszarze: 184	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa
68.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 11 nr stanowiska na obszarze: 175	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa
69.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 19 nr stanowiska na obszarze: 183	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa
70.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 13 nr stanowiska na obszarze: 177	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
71.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 168	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa późny neolit/wczesna epoka brązu – osada/cmentarzysko starożytność – cmentarzysko
72.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 169	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa starożytność /okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa
73.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 170	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

				wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
74.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 7 nr stanowiska na obszarze: 171	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura trzciniicka – ślad osadnictwa starożytność/okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa
75.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 8 nr stanowiska na obszarze: 172	epoka kamienia/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa późny neolit/wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa starożytność/okres halsztacki /okres lateński – ślad osadnictwa
76.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 9 nr stanowiska na obszarze: 173	wczesna epoka brązu/kultura trzciniicka – ślad osadnictwa
77.	Guzowatka	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 10 nr stanowiska na obszarze: 174	mezolit/neolit – ślad osadnictwa
78.	Józefów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 46	starożytność – ślad osadnictwa XV-XVIII wiek – osada
79.	Józefów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 8	średniowiecze – ślad osadnictwa
80.	Józefów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 9	kultura grobów kloszowych – ślad osadnictwa
81.	Józefów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 33	epoka brązu/kultura łużycka – osada wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
82.	Józefów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 55	wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
83.	Józefów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 54	epoka nieokreślona – osada
84.	Karpin	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 17	neolit/kultura amfor kulistych – osada
85.	Karpin	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 32	epoka brązu – ślad osadnictwa XIV-XVII wiek – osada
86.	Kołaków	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 47	wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa
87.	Kołaków	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1	epoka brązu/kultura trzciniicka – osada

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

			nr stanowiska na obszarze: 15	
88.	Kołaków	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 48	starożytność – ślad osadnictwa
89.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 1	wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – ślad osadnictwa wczesna epoka brązu/kultura łużycka – osada okres lateński/okres wpływów rzymskich/kultura grobów kloszowych – ślad osadnictwa
90.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 2	mezolit/przemysł tardenuaski – ślad osadnictwa neolit – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa XIV wiek – ślad osadnictwa
91.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 5	kultura łużycka – ślad osadnictwa
92.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 6	okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa
93.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 7 nr stanowiska na obszarze: 7	wczesne średniowiecze – osada
94.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 8 nr stanowiska na obszarze: 21	epoka brązu/kultura łużycka – osada okres wpływów rzymskich C1/C2 – osada XIV-XV wieku – osada
95.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 9 nr stanowiska na obszarze: 22	epoka brązu/kultura łużycka – osada
96.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 10 nr stanowiska na obszarze: 23	okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa starożytność – ślad osadnictwa
97.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 11 nr stanowiska na obszarze: 27	XIV-XV wieku – osada
98.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 12 nr stanowiska na obszarze: 28	neolit – osada wczesna epoka brązu – osada
99.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 4	neolit – ślad osadnictwa

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

100.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 3	mezolit/przemysł tardenuaski – ślad osadnictwa
101.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 15 nr stanowiska na obszarze: 53	paleolit końcowy – ślad osadnictwa
102.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 14 nr stanowiska na obszarze: 52	epoka nieokreślona – osada
103.	Kuligów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 13 nr stanowiska na obszarze: 51	epoka brązu/kultura łużycka – osada
104.	Lasków	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 29	XIII-XIV wiek – osada
105.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 10	neolit/kultura pucharów lejkowatych – osada wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
106.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 43	epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa XI-XIII wiek – osada XV-XVII wiek – osada
107.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 42	epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa XVI-XVII wiek – osada
108.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 12	neolit kultura ceramiki dołkowo – grzebykowej – osada wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
109.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 11	mezolit/przemysł tardenuaski – osada wczesna epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
110.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 37	starożytność – ślad osadnictwa
111.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 10 nr stanowiska na obszarze: 60	wczesna epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa
112.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 9 nr stanowiska na obszarze: 59	wczesna epoka brązu/kultura łużycka – osada
113.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 8 nr stanowiska na obszarze: 58	mezolit/neolit – osada

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

114.	Ludwinów	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 7 nr stanowiska na obszarze: 57	paleolit – ślad osadnictwa
115.	Małopole	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 19	XVII, XVIII wiek – osada
116.	Marianów	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 20	wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa okres halsztacki/lateński – osada okres wpływów rzymskich – ślad osadnictwa
117.	Marianów	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 23	starożytność – ślad osadnictwa XIV, XV-XVI wiek – osada
118.	Marianów	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 21	mezolit – ślad osadnictwa epoka brązu – ślad osadnictwa
119.	Marianów	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 22	epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
120.	Ostrówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 13	neolit/ kultura ceramiki dołkowo – grzebykowej – osada
121.	Ostrówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 14	epoka brązu/kultura iwieńska, trzciniecka – osada
122.	Ostrówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 45	neolit/kultura pucharów lejkowatych – ślad osadnictwa neolit/kultura ceramiki sznurowej – ślad osadnictwa starożytność – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
123.	Ostrówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 5 nr stanowiska na obszarze: 49	wczesna epoka brązu – ślad osadnictwa
124.	Ostrówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 44	epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa starożytność – ślad osadnictwa epoka brązu/kultura trzciniecka – osada
125.	Ostrówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 7 nr stanowiska na obszarze: 56	epoka nieokreślona – osada
126.	Ostrówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 6 nr stanowiska na obszarze: 50	epoka brązu/kultura łużycka – ślad osadnictwa

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

127.	Sokołówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 20	neolit/kultura amfor kulistych – ślad osadnictwa
128.	Sokołówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 26	starożytność – ślad osadnictwa
129.	Sokołówek	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 19	II/III wiek n.e. – cmentarzysko kultura łużycka – ślad osadnictwa wczesny okres lateński/okres lateński/kultura pomorska – ślad osadnictwa wczesne średniowiecze/średniowiecze – ślad osadnictwa
130.	Stasiopole	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 30	neolit/kultura ceramiki sznurowej – osada starożytność – ślad osadnictwa XIII-XIV wiek – osada
131.	Stasiopole	51 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 29	starożytność – ślad osadnictwa
132.	Słężany	50 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 29	wczesne średniowiecze – ślad osadnictwa
133.	Słężany	50 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 30	starożytność – ślad osadnictwa
134.	Słężany	50 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 28	epoka brązu – ślad osadnictwa XIII-XIV wiek – osada XIV-XVIII wiek – osada
135.	Słężany	50 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 31	późny okres lateński/wczesny okres wpływów rzymskich – cmentarzysko
136.	Teodorów	52 – 68	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 167	epoka brązu – ślad osadnictwa
137.	Trojany	51 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 31	XV-XVII wiek – osada
138.	Wszębory	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 14	XVII, XVIII wiek – osada
139.	Zaścienie	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 1 nr stanowiska na obszarze: 12	XVII, XVIII wiek – osada

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

140.	Zaścienie	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 4 nr stanowiska na obszarze: 16	starożytność – ślad osadnictwa
141.	Zaścienie	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 3 nr stanowiska na obszarze: 15	XVII, XVIII wiek – osada
142.	Zaścienie	52 – 69	nr stanowiska w miejscowości: 2 nr stanowiska na obszarze: 13	XVII, XVIII wiek – osada

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

---

3 Gminny program opieki nad zabytkami, a inne dokumenty

3.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Art. 84 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) nakłada na Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego obowiązek opracowania przy pomocy Generalnego Konserwatora Zabytków, krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Krajowy program ochrony zabytków i ich opieki określa cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Celem programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. Celem jest także stworzenie wykładni porządkującej sferę ochrony poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- zasady *primum non nocere* /po pierwsze nie szkodzić/,
- zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości /materialnych i niematerialnych/,
- zasady minimalnej ingerencji /powstrzymywania się od działań niekoniecznych/,
- zasady, zgodnie z którą usuwać należy to /tylko to/, co na oryginał działa niszcząco,
- zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
- zasady odwracalności metod i materiałów,
- zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą zarówno konserwatorów, pracowników urzędów, profesjonalnych konserwatorów – restauratorów dzieł sztuki, konserwatorów – architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych – codziennych konserwatorów zabytków świątyń i innych.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami wyznacza następujące cele działań:

Cel główny Krajowego Programu		
Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków		
Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
<i>Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce</i>	<i>Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków</i>	<i>Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji</i>
Kierunki działania	Kierunki działania	Kierunki działania
<ol style="list-style-type: none"> 1. Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych. 2. Przygotowanie ratyfikacji <i>Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego</i>. 3. Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską. 4. Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego. 5. Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych. 6. Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków. 7. Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach. 2. Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną. 3. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków. 4. Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie ratyfikacji <i>Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa</i>, Faro 2005. 2. Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych. 3. Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu. 4. Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

Narodowa Strategia Kultury na lata 2004-2013 oraz Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 stanowi rządowy dokument. Podstawowym celem strategii jest działanie na rzecz równomiernego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Przyjęto następujące priorytety:

- 1) aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe, celem poprawy stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację. Realizacja tych zadań umożliwi zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym;
- 2) edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Dokumentem, który służy do wdrożenia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w kwestii materialnej spuścizny kulturowej Polski jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”.

Narodowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa w szczególności:

- cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- warunki i sposób finansowania planowanych działań,
- harmonogram realizacji planowanych działań.

Celem strategicznym programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Celami cząstkowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne,
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości przez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego,
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego,
- tworzenie warunków do rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej,
- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

3.2 Strategiczne cele polityki województwa i powiatu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Analiza opracowań strategicznych i planistycznych sporządzonych dla obszaru województwa i powiatu została dokonana pod kątem znaczenia ich zapisów i działań dotyczących dziedzictwa kulturowego.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020.

Województwo mazowieckie posiada bogate dziedzictwo kulturowe, charakteryzujące się dużą liczbą zabytków wpisanych do rejestru zabytków, co plasuje region na 4 pozycji w kraju. Region mazowiecki obfituje w liczne pamiątki dziedzictwa historycznego, kulturowego i materialnego z różnych epok. Wiele z nich przekracza wymiar regionalny, a nawet krajowy.¹⁰ Zasoby materialne dziedzictwa kulturowego tworzą zabytki nieruchome, których 5855 figuruje w rejestrze zabytków, a największe ich skupisko występuje w Warszawie. Spośród wielu obiektów zabytkowych objętych różnymi formami ochrony należy wspomnieć o pomnikach historii¹¹, zabytkach wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO, w województwie mazowieckim położonych jest około 130 miast historycznych. Interesujące wartości posiadają miasta – ogrody, a najliczniejszą grupę wśród obiektów zabytkowych stanowią budynki mieszkalne, gdzie na szczególną uwagę zasługuje zabudowa drewniana. Obiekty sakralne stanowią drugą ważną grupę zabytków pod względem liczebności. W ostatnim okresie szczególną rolę w rozwoju turystyki, mają budowle fortyfikacyjne i obronne oraz przemysłowe jak również liczne zespoły dworsko, pałacowo – parkowe. Na terenie województwa mazowieckiego można odnaleźć wiele śladów walk narodowowyzwoleńczych z różnych okresów historycznych lub pobytu ważnych osobistości. Częścią składową zabytków materialnych regionu są zabytki ruchome, których miejscem znacznego nagromadzenia są muzea i archiwa. Zabytki ruchome stanowią również element wystroju i wyposażenia kościołów oraz cmentarzy.¹²

Najważniejsze problemy w dziedzinie kultury i dziedzictwa kulturowego występujące na Mazowszu:

---

¹⁰ *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020*

¹¹ *Zarządzenie Prezydenta RP z dnia 8 września 1994 roku*

¹² *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020*

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

- spadek liczby instytucji kultury pociągający za sobą zmniejszenie oferty kulturalnej regionu;
- niepokojący fakt likwidacji znacznej liczby bibliotek w województwie;
- liczne występujące w regionie zabytki znajdują się bardzo często w złym stanie technicznym, zaś zabudowa drewniana ulega postępującej eliminacji z krajobrazu kulturowego Mazowsza;
- brak promocji i mała wiedza dotycząca regionu oraz niewystarczająca identyfikacja mieszkańców z Mazowszem;
- należy dążyć do wsparcia towarzystw regionalnych i lokalnych oraz organizacji pozarządowych, które pełnią istotną rolę w pielęgnowaniu i kultywowaniu tożsamości regionalnej;¹³

Zamierzeniem strategicznym Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 jest promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego. Celem działań promocyjnych jest budowanie trwałego i stabilnego wizerunku Mazowsza, jako obszaru o dużym potencjale rozwojowym, którego dynamiczny rozwój oparty jest na wysokich walorach kulturowych, przyrodniczych oraz krajobrazowych. Promocja regionu powinna być ekspozycją jego mocnych stron, tj. bogate dziedzictwo kulturowe regionu (zachowana i utrwalona spuścizna materialna i niematerialna) oraz zróżnicowanie kulturowe i obyczajowe poszczególnych podregionów, istnienie cennych terenów dolin rzecznych, kompleksów leśnych oraz obszarów ujętych w Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000. Wymiernym efektem prowadzonej promocji będzie nie tylko rozwój funkcji turystycznych i przyciągnięcie turystów, ale także aktywizacja obszarów wiejskich, dla których jedną z szans rozwoju jest rozwój agroturystyki oraz innych form turystyki. W tym celu podjęte będą następujące działania:

- wzmocnienie dotychczasowych kierunków działań samorządu, propagujących zasoby dziedzictwa kulturowego oraz rozwój kultury w regionie;

---

¹³ *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020*

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

- rewitalizacja zespołów zabytkowych i wykorzystanie ich do rozwoju funkcji turystycznych;
- wsparcie tworzenia lokalnych parków kulturowo - historycznych wokół istniejących zabytków architektury umożliwiających rozwój funkcji turystycznych;
- rozwój sieci szlaków turystycznych w obrębie województwa mazowieckiego, w tym sieci dróg o znaczeniu turystycznym, szlaków i ścieżek rowerowych oraz włączenie ich do sieci w sąsiednich województwach.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Celem polityki Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego w zakresie ochrony i wykorzystania wartości kulturowych jest kształtowanie tożsamości kulturowej Mazowsza. Polityka ta adresowana jest do rejonów miast i miejscowości charakteryzujących się najcenniejszymi układami urbanistycznymi, wartościami krajobrazowymi, tradycją historyczną i zabytkowymi obiektami architektonicznymi. Materialnym i przestrzennym wymiarem tej polityki jest ochrona obszarów o najcenniejszych elementach krajobrazu kulturowego i historycznego takich jak:

- krajobrazy kulturowe;
- krajobraz kulturowy wsi i małych miast;
- zespoły budownictwa drewnianego;
- ośrodki tożsamości kulturowej regionu;
- układy ruralistyczne i urbanistyczne;
- miejsca pamięci narodowej.

W sferze świadectw kultury niematerialnej polityka województwa będzie realizowana poprzez:

- propagowanie wiedzy o regionie i małych ojczyznach;
- pielęgnowanie odrębności kulturowej i wspieranie tożsamości ludowej;
- promowanie walorów kulturowych regionu oraz regionalnego folkloru poprzez różne formy organizacji imprez folklorystyczno - kulturowych oraz informacje w mediach i wydawnictwach docierających do szerokiej rzeszy odbiorców;
- edukacja w zakresie historii regionu i jego tożsamości kulturowej;
- wykorzystywanie nowoczesnych technologii do zwiększenia możliwości edukacyjnych zapoznania się z dorobkiem kultury regionalnej i spuścizny kulturowej.

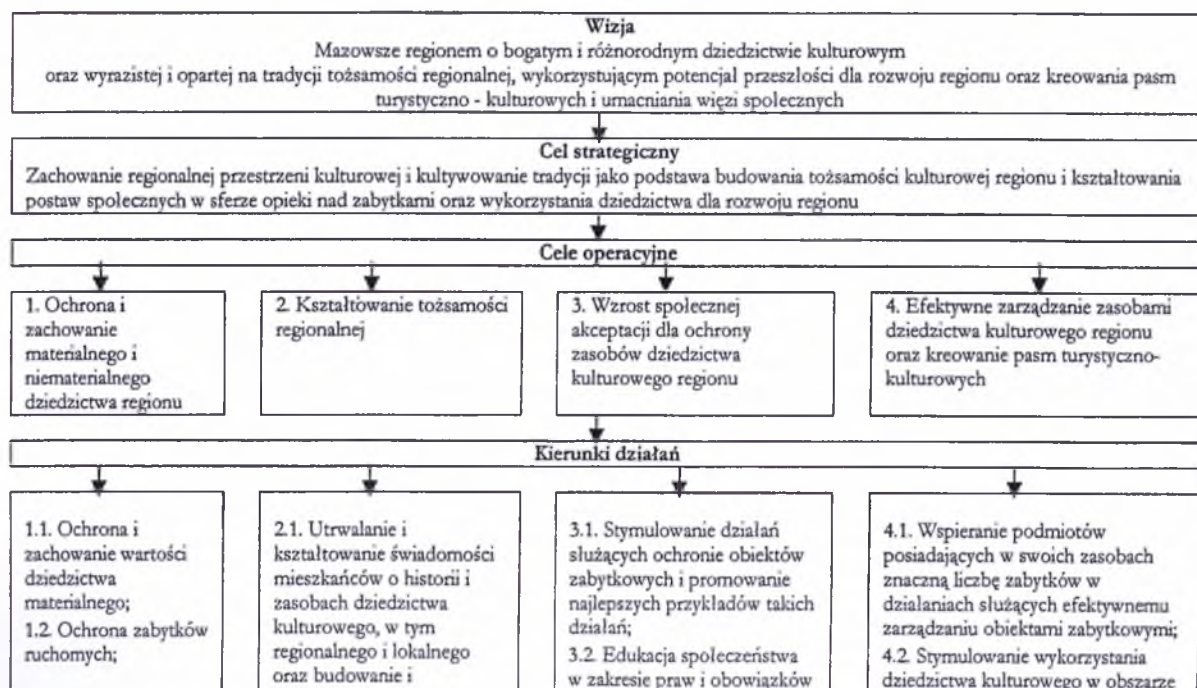
GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Wojewódzki plan opieki nad zabytkami na lata 2012-2015

Art. 87 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) jest podstawą do sporządzenia przez Zarząd Województwa na okres 4 lat wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami. Program ten przyjmuje sejmik województwa po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Celem strategicznym Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2012-2015 jest zachowanie regionalnej przestrzeni kulturowej i kultywowanie tradycji jako podstawa budowania tożsamości kulturowej regionu i kształtowania postaw społecznych w sferze opieki nad zabytkami oraz wykorzystania dziedzictwa dla rozwoju regionu

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami jest podstawowym dokumentem określającym politykę samorządu województwa w sferze sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym oraz jego racjonalnym wykorzystaniem. Głównym zamierzeniem Programu jest więc stworzenie warunków dla kreowania i realizowania zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami na terenie województwa mazowieckiego oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako czynnika wpływającego na rozwój gospodarczy i społeczny regionu.

Zawarty w Programie hierarchiczny układ zamierzeń w tej sferze tworzą: wizja regionu, cel strategiczny, cele operacyjne i przyporządkowane im kierunki działań. Przyjęta konstrukcja części programowej dokumentu przedstawiona została w postaci „drzewka celów”.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

<p>1.3. Ochrona zabytków archeologicznych;</p> <p>1.4. Ochrona, dokumentacja i popularyzacja zasobów o szczególnej wartości decydujących o specyfice regionu (najcenniejszych i charakterystycznych);</p> <p>1.5. Ochrona i kreowanie krajobrazów kulturowych zachowujących tożsamość kulturową i walory krajobrazowe, w tym komponowanych ciągów zieleni;</p> <p>1.6. Kształtowanie i ochrona przestrzeni historycznych miast i wsi;</p> <p>1.7. Rewitalizacja historycznych ośrodków życia kulturalnego;</p> <p>1.8. Pielęgnowanie tradycji i lokalnego folkloru w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego;</p> <p>1.9. Popularyzacja i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa;</p>	<p>pielęgnowanie wrażliwości na bogactwo przestrzeni kulturowej;</p> <p>2.2. Kształtowanie regionalnej dumy w oparciu o zabytki architektury i budownictwa, krajobraz kulturowy, wydarzenia historyczne oraz działalność wybitnych osób;</p> <p>2.3. Wykorzystanie pamięci historycznej i zasobów dziedzictwa do integracji mieszkańców i stymulowania rozwoju - tworzenie przestrzennych ciągów inicjatyw;</p> <p>2.4. Kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu (w tym wskazanych w PZPWM),</p> <p>2.5. Promocja walorów kulturowych regionu;</p>	<p>dotyczących opieki nad zabytkami;</p> <p>3.3. Stymulowanie i intensyfikacja współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i pozarządowym w działaniach na rzecz edukacji, promocji, podniesienia świadomości o zasobach i potrzebie zachowania dziedzictwa regionu;</p>	<p>przemysłów kultury i czasu wolnego;</p> <p>4.3. Kształtowanie pasm turystyczno-kulturowych;</p> <p>4.4. Kreowanie produktów turystyki kulturowej w parciu o tradycje historyczne;</p> <p>4.5. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju lokalnego i regionalnego poprzez organizację wydarzeń kulturalno-historycznych w miejscach zabytkowych;</p> <p>4.6. Adaptacja obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;</p> <p>4.7. Propagowanie korzyści płynących z wykorzystania dziedzictwa i krajobrazu kulturowego dla rozwoju regionalnego i lokalnego;</p>
--	--	---	--

Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2015 roku

Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2015 roku stworzona jest dla określenia celów strategicznych i zadań taktycznych rozwoju powiatu, w oparciu o dostępne zasoby i możliwości realizacji poszczególnych działań. Strategia w bezpośredni sposób nie odnosi się do sprawy ochrony zabytków znajdujących się na terenie powiatu, jednak w kilku istotnych kwestiach odwołuje się do zasobów dziedzictwa kulturowego. Wskazanie dziedzin pośrednio związanych z zasobami dziedzictwa kulturowego, jak np. turystyka i kultura, pozwala przyjąć, iż w opracowaniu tego dokumentu uwzględniono rolę zabytków, konieczność ich ochrony oraz możliwości adaptacji i wykorzystania ich potencjału. Strategia wymienia m. in. wiele dóbr kultury o najwyższych walorach poznawczych, natomiast jako słabości powiatu wskazuje m. in.:

- małą ilość ośrodków kultury;
- brak miejsca spotkań dla młodzieży, brak możliwości organizacji wolnego czasu;
- słabo rozwinięty sektor usług turystycznych.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Jako główne obszary aktywności rozwoju powiatu strategia rozwoju wskazuje między innymi rozwój turystyki i rekreacji. Zwiększenie środków budżetowych przeznaczonych na sektor turystyki, na oświatę, edukację, kulturę i promocję powiatu, a w szczególności jego walorów kulturowych, mają wpłynąć na realizację tego priorytetowego działania. Elementem niezbędnym jest opracowanie programu zarządzania turystyką, w którym zasób i ochrona dóbr kultury powiatu zostaną właściwie uwzględnione.

Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego jest zgodna ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego oraz Narodowym Planem Rozwoju. Określa ona intencje i misję powiatu:

„Powiat Wołomiński to region o nowym wizerunku kształtujący społeczeństwo obywatelskie w oparciu o dziedzictwo kulturowe i tradycję chrześcijańską, przyjazny osadnictwu, rekreacji i przedsiębiorczości, kładący nacisk na ochronę środowiska przyrodniczego i bezpieczeństwo obywateli”.

Powiat wołomiński skutecznie pełni rolę centrum gospodarczo - kulturowego w tej części Mazowsza, dlatego jako ważne działania wskazuje konieczność rewitalizacji miasta – stolicy powiatu, zapewnienie dużej ilości imprez kulturalnych. Warunki geograficzno - przyrodnicze wraz z zasobem dóbr kultury mogą stworzyć atrakcyjną ofertę turystyczną, a przez to zapewnić dobre warunki wykorzystania potencjału kulturowego.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego 2008-2015

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego 2008-2015 uzupełnia Strategię Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2015, która jest dokumentem otwartym wymagającym uzupełnienia.

Plan Rozwoju Lokalnego wnosi nowe treści, pomysły i sposoby rozwiązywania problemów.

Precyzyjniej wskazuje zadania z zakresu ochrony zabytków, w tym zapewnienie właściwych kierunków do rozwoju turystyki i rekreacji, m. in. w oparciu o modernizację istniejących obiektów zabytkowych. Plan wśród planowanych wydatków związanych z realizacją podstawowych zadań wynikających z art. 4 ustawy o samorządzie powiatowym wymienia kulturę i ochronę dóbr kultury, co przekłada się na wskazanie konkretnych kwot w poz. 921 na lata 2008-2015. Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem kierunkowym stanowiącym podstawę do wdrażania przedsięwzięć rozwojowych według kolejności przyjętych przez powiat celów strategicznych, spójnych ze strategią województwa.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2010-2013.

Opracowanie powiatowego programu opieki nad zabytkami wymaga zaangażowania władz

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

---

oraz pracowników samorządowych odpowiedzialnych za sprawy związane z ochroną i opieką nad zabytkami. W realizacji zadań z zakresu ochrony zabytków bardzo korzystne jest przekazanie kompetencji dotyczących opieki nad zabytkami określonym, odpowiedzialnym osobom, w każdej z gmin i w powiecie. Opracowanie ogólnych zasad współpracy na poziomie gmin i powiatu jest niezbędnym elementem dla sprawnego funkcjonowania ochrony zabytków na terenie powiatu.

Główne cele polityki powiatowej związanej z ochroną zabytków:

- 1) Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami;
- 2) Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni;
- 3) Wykreowanie wizerunku powiatu i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego;
- 4) Zwiększanie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- 5) Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Dąbrówka jest zbieżny ze strategicznymi celami państwa, województwa, powiatu w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

3.3 Strategiczne cele polityki gminy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Strategia Rozwoju Gminy Dąbrówka do roku 2015

Strategia Rozwoju Gminy to koncepcja systemowego działania, polegająca na formułowaniu długookresowych celów rozwoju i ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu, określaniu zasobów i środków niezbędnych do realizacji tych celów oraz sposobów postępowania zapewniających optymalne ich rozmieszczenie i wykorzystanie w celu elastycznego reagowania na wyzwania otoczenia i zapewnienia gminie korzystnych warunków egzystencji i rozwoju.

Uchwalenie Strategii Rozwoju Gminy nie zamknęło dalszych prac, lecz otworzyło, kolejną fazę polegającą na opracowaniu programów operacyjnych, weryfikacji i aktualizacji celów i priorytetów rozwoju oraz konstruowaniu wieloletnich planów inwestycyjnych gminy.

Do głównych celów strategicznych strategii rozwoju należą:

- 1) podział Gminy na strefy i specjalne zadania – misje dla przyspieszonego rozwoju tych stref,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

- 2) otwarcie Gminy na świat i wspieranie przedsiębiorczości,
- 3) rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- 4) rozwój turystyki i sportu,
- 5) doskonalenie infrastruktury technicznej,
- 6) rozwój oświaty, kultury i opieki zdrowotnej.

Realizacja ww. celów ma spowodować poprawę warunków życia mieszkańców oraz stworzenie możliwości realizacji ich ambicji, utrzymywanie i rozbudowa ekologicznych standardów rozwoju gminy w oparciu o zasady rozwoju zrównoważonego, poprawa atrakcyjności inwestycyjnej, osadniczej i turystycznej gminy, aktywizacja przedsiębiorczości dla zwiększenia podaży miejsc pracy i wpływów budżetowych gminy, odtworzenie wizerunku gminy jako lokalnego centrum administracyjnego i komunikacyjnego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrówka

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym priorytetem studium jest określenie polityki przestrzennej gminy ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań wynikających z przepisów szczegółowych odnośnie występowania obiektów i terenów chronionych. Jednym z kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest ochrona krajobrazu kulturowego. Dotyczy to zwłaszcza zabytkowych parków, pomników przyrody oraz budynków i urządzeń zabytkowych. Ponadto na rysunku studium wyznaczono również lokalizacje stanowisk archeologicznych.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrówka

Zarówno studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zawiera ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków
- stanowisk archeologicznych.

Ponadto w miejscowym planie zagospodarowania zostały ustalone zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz zasady w przypadku wszelkich prac remontowych i modernizacyjnych, tj. muszą być przeprowadzone w ten sposób, aby obiekt nie zatracił cech, świadczących o jego wartościach kulturowych, wszelkie prace muszą być uzgodnione z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a na terenie stanowisk archeologicznych prace należy

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

---

poprzedzić archeologicznymi badaniami wykopaliskowymi również w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych dla Gminy Dąbrówka

W oparciu o *Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004r., Nr 212, poz. 2153)* powstał Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych dla Gminy Dąbrówka. Określa zagrożenia dla zabytków oraz sposoby ich ochrony. Spodziewane zagrożenie zabytków na obszarze Gminy Dąbrówka jest następujące:

- Gminie Dąbrówka z zasady nie zagraża powódź, ani awarie obiektów hydrotechnicznych. Mogą jednak występować podtopienia lokalne, łatwe do opanowania i przewidzenia. Gmina ma opracowany plan ochrony przed powodzią,
- zagrożeniem mogą być pożary. Do miejscowych zagrożeń zaliczamy wypadki z materiałami niebezpiecznymi, zawalenia się budynków, zagrożenia po burzy, połamane drzewa, zerwane linie energetyczne. W/w zdarzeń nie da się przewidzieć w czasie, należy jednak mieć świadomość, że one istnieją i mieć procedury działania,
- katastrofy budowlane grożące zabytkom, a związane z wybuchem gazu, osunięciem się gruntu, nie występują chociaż do końca wykluczyć się ich nie da,
- występujące niebezpieczeństwo rabunku istnieje i istniało zawsze dlatego też właściciele i nadzorca zabytków muszą stosować odpowiedni monitoring, ochronę, kontrolę i ewidencję aby maksymalnie zabezpieczać się przed kradzieżą,
- zagrożeniem występującym coraz częściej jest liczenie się z aktem terroryzmu i narastającym wandalizmem. Tam gdzie jest dużo skupionych ludzi, a państwo uczestniczy w akcjach wojennych, a nawet pokojowych nikt nie może wykluczyć terroru. Występujące zaś zjawisko wandalizmu dotyczy głównie cmentarzy, starych i użytkowanych budynków, parków i pojedynczych drzew. Jedynym środkiem odstrasającym może być szybkie i

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

skuteczne działanie służb ścigania i wymiaru sprawiedliwości, ale także i mieszkańców danej społeczności.¹⁴

4 Główne cele polityki gminnej związane z ochroną zabytków

4.1 Założenia programowe

Biorąc pod uwagę zasoby dziedzictwa kulturowego Gminy Dąbrówka określono następujące priorytety oraz kierunki działań i zadania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Dąbrówka na lata 2014 – 2017*

Priorytet I: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania		
<i>Kierunek działań</i>	<i>Zadania:</i>	<i>Zróżdła finansowania</i>
Monitorowanie dóbr kultury.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bieżąca weryfikacja gminnej ewidencji zabytków 2. Ścisła współpraca samorządu gminnego z organami ochrony zabytków na szczeblach powiatowym i wojewódzkim 3. Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków 4. Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków 5. Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska 6. Utrzymywanie w odpowiednim stanie miejsc pamięci	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Poprawa stanu zachowania istniejących zabytków	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypracowanie systemu dofinansowań remontów obiektów zabytkowych 2. W miarę możliwości uzyskiwania dofinansowań	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego

¹⁴ Plan Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowej dla Gminy Dąbrówka

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

	przeprowadzanie prac konserwatorskich zabytków o najsłabszym stanie zachowania 3. Starania o dofinansowania na odrestaurowanie zabytkowych kapliczek oraz nagrobków	Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Szersze zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego	1. Pozyskiwanie aktywnych partnerów ochrony dziedzictwa kulturowego 2. Wypracowanie współpracy z właścicielami terenów, na których znajdują się obiekty zabytkowe oraz zwrócenie uwagi na zabytki, które wymagają prac konserwatorskich 3. Wypracowanie procedur współpracy z organami ścigania w przypadku ewentualnego zagrożenia 4. Wspomaganie projektów podejmowanych przez organizacje, fundacje czy osoby prywatne	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Priorytet II: Podniesienie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społeczno kulturowych i turystycznych		
<i>Kierunek działań</i>	<i>Zadania:</i>	<i>Źródła finansowania</i>
Wykreowanie markowego produktu turystycznego	1. Stworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach gminy i środowisku kulturowym gminy. 2. Tworzenie oferty turystycznej przy jednoczesnym wykorzystaniu walorów kulturowych przyrodniczych gminy.	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Priorytet III: Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego		

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

<i>Kierunek działań</i>	<i>Zadania:</i>	<i>Źródła finansowania</i>
Zwiększenie wiedzy o gminie wśród mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o lokalnych zabytkach 2. Udział w programach i szkoleniach z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego oraz udział w zjazdach poświęconych ochronie zabytków	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Podjęcie działań popularyzujących dziedzictwo kulturowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachęcanie dzieci i młodzieży do poznawania historii lokalnej 2. organizowanie imprez plenerowych promujących zabytki położone na terenie gminy 3. Organizowanie konkursów wśród dzieci i młodzieży związanych z problematyką opieki nad zabytkami 4. Popularyzacja zasobów kulturowych w lokalnych mediach 5. Organizowanie wystaw i prezentacji związanych z tematyką opieki nad zabytkami 6. Promowanie i organizowanie obrzędów ludowych	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Priorytet IV: Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.		
<i>Kierunek działań</i>	<i>Zadania:</i>	<i>Źródła finansowania</i>
Opracowanie programu wspomagania finansowego długofalowych działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych 2. Pozyskiwanie informacji o możliwościach	Budżet gminy, Dotacje unijne, Dotacje Urzędu Marszałkowskiego

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków.	wykorzystania dla działań rewitalizacyjnych różnych źródeł finansowania (strukturalnych, wspólnotowych unijnych, publicznych, prywatnych)	Województwa Mazowieckiego, Dotacje Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
--	---	---

5. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Dąbrówka będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- 1) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stref ochrony konserwatorskiej, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków, programów określających politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.
- 2) **instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich, remontowych i archeologicznych, udzielanie dotacji na finansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych,
- 3) **instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w dokumentach strategicznych województwa mazowieckiego, powiatu, gminy,
- 4) **instrumentów społecznych** – obejmujących między innymi działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi,
- 5) **instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017**

---

6. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek monitorowania realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z ustawowymi zapisami, po dwuletnim okresie funkcjonowania programu, Wójt przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z jego realizacji.

Proces monitorowania będzie polegał na obserwowaniu zmian, jakie zachodzą w wyniku realizacji celów i zadań programu oraz analizie zebranych danych i opracowaniu raportów.

Sprawozdanie będzie jednocześnie stanowić punkt wyjścia do wprowadzania uzasadnionych zmian i usprawniania programu.

Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Proces osiągania celów programu opieki nad zabytkami będzie monitorowany poprzez analizę stopnia ich realizacji. Będzie ona obejmowała:

- a) bieżący monitoring (przynajmniej raz do roku) gminnej ewidencji zabytków, uwzględniający informacje o stanie zachowania obiektów, zmianach lokalizacyjnych, zmianach stosunków własnościowych;
- b) ocenę zaawansowania prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych;
- c) ocenę realizacji programu wdrażania tras turystyczno - edukacyjnych na terenie gminy;
- d) ocenę realizacji programu edukacji i promocji zabytków;
- e) ocenę kontaktów z właścicielami obiektów, w zakresie działań zmierzających do rewitalizacji obiektów zabytkowych.

Proponuje się następujące wskaźniki oceniające poziom realizacji gminnego programu:

- poziom wydatków budżetu gminy na realizację programu ochrony i opieki nad zabytkami,
- wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez gminę,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

- wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez właścicieli zabytkowych obiektów,
- liczba obiektów poddanych pracom zabezpieczającym przed pożarem, zniszczeniem lub kradzieżą,
- ilość zinwentaryzowanych zabytkowych nagrobków oraz kaplic,
- ilość wprowadzonych zmian do gminnej ewidencji zabytków,
- ilość nowych obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków,
- ilość inwestycji na obszarach objętych ochroną zabytków,
- ilość opracowań umieszczonych na stronie internetowej Urzędu Gminy.

7. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Źródła finansowania ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce można podzielić na:

- źródła publiczne (budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, środki Unii europejskiej, inne źródła zagraniczne);
- źródła prywatne (środki osób fizycznych, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, fundacji, kościelnych osób prawnych itp.).

Finansowanie gminnego programu opieki nad zabytkami będzie realizowane z wykorzystaniem środków z wielu źródeł. Będą to zarówno środki budżetowe jak i fundusze strukturalne, a także środki prywatne.

8. Postanowienia końcowe

Pierwszym podjętym i zrealizowanym przez gminę działaniem w strategii ochrony zabytków było opracowanie aktualnej gminnej ewidencji zabytków, która stanowi bazę dla wszelkich dalszych działań w tym zakresie. Właściwe określenie zasobów zabytkowych, wskazanie obiektów o wysokich wartościach architektonicznych i historycznych, a także świadczących o specyfice regionalnego budownictwa i lokalnej tożsamości kulturowej jest warunkiem koniecznym i niezbędnym w formułowaniu priorytetów w zakresie ochrony dóbr kultury. Ich zachowanie leży w interesie społecznym.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY DĄBRÓWKA na lata 2014-2017

Program opieki nad zabytkami Gminy Dąbrówka stanowi podstawę dla działań związanych z ochroną dóbr kultury w okresie czterech lat od podjęcia uchwały przez Radę Gminy w sprawie przyjęcia niniejszego programu.

Celem strategicznym gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Dąbrówka na lata 2014-2017 jest:

„Zachowanie dziedzictwa kulturowego, służącego budowaniu i utrwalaniu poczucia tożsamości społeczności lokalnej, zachowaniu ładu przestrzennego, rozwojowi turystyki i promocji gminy Dąbrówka.”

Realizacja programu poddana będzie ocenie Rady Gminy po upływie dwóch lat od jego uchwalenia. W sprawach nie uregulowanych w programie mają zastosowanie obowiązujące przepisy prawa.